

Akordy

Jiří Kvita

December 21, 2011

Contents

1	Durové: Aneb Od 5 po 13	2
2	Durové akordy s add, sus, 4, 6, 11, $\frac{9\pm}{5\pm}\dots$	2
3	Molové 6, 7, 9, $\frac{7}{5-}$	4
4	Dim akordy	5
5	Některé ekvivalence	6

1 Durové: Aneb Od 5 po 13

- C^5 — základní durový kvintakord s tercií a kvintou, prostě Cdur či C:
[1, 3, 5], tj. [c, e, g]
- C^7 — přidáním tercie nad pátý tón vzniká sept akort. Sedmý stupeň v názvu akordu vždy a automaticky značí septimu sniženou, tj. 7-:
[1, 3, 5, 7-], tj. [c, e, g, b]
- C^9 — přidáním další tercie, tentokrát už standardně v rámci předznamenání stupnice (zde C-dur) vznikne devítka:
[1, 3, 5, 7-, 9], tj. [c, e, g, b, d]
- C^{11} — následuje jedenáctka:
[1, 3, 5, 7-, 9, 11], tj. [c, e, g, b, d, f]
- C^{13} — a třináctka, která v sobě obsahuje všechny tóny stupnice C-dur (se sniženou septimou), a vzhledem k sedmitónovému obsahu ji nelze úplně obsáhnout na kytáře:
[1, 3, 5, 7-, 9, 11, 13], tj. [c, e, g, b, d, f, a]
Jde vlastně o akord C^7 , ke kterému ještě shora přidáme molový akord od 2. stupně, zde Dmi:-)

Pár poznámek: Výše uvedené akordy jsou tedy postupně podmnožinami:

- $C^5 \subset C^7 \subset C^9 \subset C^{11} \subset C^{13}$
- 6. a 13. stupeň jsou si ekvivalentní až na oktávu, stejně tak 4. a 11. či 2. a 9.

2 Durové akordy s add, sus, 4, 6, 11, 9_{\pm} , 5_{\pm} ...

- Kromě akordu C^9 se vyskytuje též akord $C^{\text{add}9}$ (ekvivalentní $C^{\text{add}2}$), kde je přidán (*added*) pouze 9. resp. 2. stupeň, tj. bez malé septimy, narozdíl od standardní devítky, která malou septimu automaticky obsahuje.
 $C^{\text{add}9}$: [1, 3, 5, 9], tj. [c, e, g, d] příp. [1, 2, 3, 5], tj. [c, d, e, g] dle obratu akordu a jeho úlohy.
- Nyní zpět k septimě: chceme-li ji velkou, píšeme explicitně $C^{7\text{maj}}$ (někdy též $C^{\text{maj}7}$, C^{maj} či C^{Δ}):
 $C^{7\text{maj}}$: [1, 3, 5, 7], tj. [c, e, g, h]. Základní akord bossa-novy:)
- Související akord je ještě lyričtější $C^{9\text{maj}}$, kde kromě velké septimy zaznívá též devítka (maj se zde rozumí opět k septimě)
 $C^{9\text{maj}}$: [1, 3, 5, 7, 9], tj. [c, e, g, h, d]

- Značka *sus* znamená nahrazení/průtah; obvykle tercie za kvartu:
 C^{4sus} či C^{sus4} : [1, 4, 5], tj. [c, f, g]
- Můžeme vytvořit i akord C^{add4} či C^{add11}
 C^{add4} : [1, 3, 4, 5], tj. [c, e, f, g] či [1, 3, 5, 11], tj. [c, e, g, f].
- Dodejme ještě C^6 , v kterém se často kvinta vynechává, tj. jde pak přibližně o Ami s basem C, tj. Ami/C.
 C^6 : [1, 3, 5, 6], tj. [c, e, g, a].
- Méně častý, leč občas nezbytný, je akord C^{5+} , občas prostě $C+$ či $C^{5\#}$:
 C^{5+} : [1, 3, 5+], tj. [c, e, g[#]], který je zároveň i akordem E^{5+} a G^{5+} (obsahuje tři tóny symetricky vzdáleny o 4 půltóny).
Existují čtyři různé 5+ akordy, kterým jsou všechny ostatní ekvivalentní.
- Ještě méně častý je C^{5-} , související s C^{add11+} (zachováme-li současně i původní kvintu):
 C^{5-} : [1, 3, 5-], tj. [c, e, f[#]], který nám však připraví půdu pro akordy typu (C^{11+} : [1, 3, 5, 11+], tj. [c, e, g, f[#]])
- $C_{5\pm}^7$, kde zvyšujeme či snižujeme 5. stupeň a malá septima zůstává beze změny:
 C : [1, 3, 5 \pm , 7-], tj. [c, e, g[#], b]
- $C_{5\pm}^9$, kde zvyšujeme či snižujeme 9. a/nebo 5. stupeň (a ukrytá malá septima zůstává beze změny).
 C : [1, 3, 5 \pm , 7-, 9 \pm], tj. [c, e, g[#], b, d[#]]
- Uveďme ještě $C^{9\pm}$, kde opět posunujeme pouze devítku na sníženou či zvýšenou variantu.
 $C^{9\pm}$: [1, 3, 5, 7-, 9 \pm], tj. [c, e, g, b, d[#]]
Všimněme si, že C^{9-} obsahuje tón c i d^b (c[#]), a tónovou skladbou je tak velmi podobný akordu $C^{\#dim}$.
 C^{9-} zase obsahuje velkou i malou tercii e i d[#] (e^b), a občas se používá v blues k rozmazání hranice mezi dur a mol.
- Následujeme C_6^7
 C_6^7 : [1, 3, 5, 7-, 13], tj. [c, e, g, b, a], kde nenecháváme b a a zaznít vedle sebe, tj. jde technicky spíše o C_{add13}^7 .
- Závěrem ještě C_6^9
 C_6^9 : [1, 3, 5, 7-, 9, 13], tj. [c, e, g, b, d, a], kde opět nenecháváme b a a zaznít vedle sebe, tj. jde technicky spíše o C_{add13}^9 , který se liší od C^{13} absencí stupně 11 (tón f).

- A nakonec ještě poznámku, že značka C^5 občas může značit nepřítomnost tercie, tj. vlastně C_{no3}^5 , tedy:
 C_{no3}^5 : [1, 3, 8], tj. [c, g, c], tzv. power akordy.

3 Molové 6, 7, 9, $\frac{7}{5-}$

Molové akordy se v literatuře značí rozličně: Ami, Am, A-, A^{3-} , a. My se budeme držet schématu Ami (minor, tj. malá, tercie).

- Ami — v rámci předznamenání paralelní stupnice Cdur jde opět o kvintakord
 Ami: [1, 3, 5], tj. [a, c, e]
 v rámci předznamenání Adur jde o [1, 3-, 5], tj. stále [a, c, e].
 V dalším budeme vždy uvažovat, že se pohybujeme v předznamenání paralelní stupnice dur (Emi–G, Ami–C, Hmi–D, Fmi–As...).
- Ami^7 obsahuje septimu, tj.
 Ami^7 : [1, 3, 5, 7], tj. [a, c, e, g] (srovnej podobnost s C^6).
- Ami^6 obsahuje zvětšenou sextu, tj.
 Ami^6 : [1, 3, 5, 6+], tj. [a, c, e, $f^\#$]
- Ami^9 obsahuje kromě septimy i devítku:
 Ami^9 : [1, 3, 5, 7, 9], tj. [a, c, e, g, h]
- $Ami_{\frac{7}{5-}}$ (občas značen jako A^θ) obsahuje kromě septimy sniženou kvintu:
 $Ami_{\frac{7}{5-}}$: [1, 3, 5-, 7], tj. [a, c, e^b , g]
- Poznámka: všimněte si, že kdybychom při tvorbě molových akordů vycházeli z předznamenání stupnice Adur, máme konzistentně s durovými akordy septimu vždy malou (g) a sextu i devítku velkou ($f^\#$, h); molovost akordu spočívá ve vždy malé tercii (c).
- Definujme též Ami^{7maj} jako
 Ami^{7maj} : [1, 3, 5, 7+], tj. [a, c, e, $g^\#$] (srovnej podobnost s C^{5+}).
- Přidejme Ami^{add11}
 Ami^{add11} : [1, 3, 5, 11], tj. [a, c, e, d]
- nebo Ami^{add2} , případně Ami^{add9}
 Ami^{add9} : [1, 3, 5, 9], tj. [a, c, e, h]
- a ještě třeba Ami^{add13}
 Ami^{add13} : [1, 3, 5, 13], tj. [a, c, e, f]

- či ještě exotičtější $\text{Hmi}_{\text{add11}}^{\text{add13}}$
 $\text{Hmi}_{\text{add11}}^{\text{add13}}$: [1, 3, 5, 11, 13], tj. [h, d, f#, e, g]
- a nakonec snad $\text{Emi}_{7\text{maj}}^{\text{add9}}$
 $\text{Emi}_{7\text{maj}}^{\text{add9}}$: [1, 3, 5, 7+, 9], tj. [e, g, h, f#, d#]

4 Dim akordy

Pomněme ještě dim (diminished, zmenšené) akordy, např.

Cdim — [1, 3^b, 5^b, 7^{bb}], tj. [c, e^b, g^b, a], který obdržíme ze sept-akordu dodatečným snížením tercie a kvinty, a malé septimy na zmenšenou.

Dim akord (občas značen jako C^o) však také můžeme chápat jako sept akord, u kterého zvýšíme první tón: C⁷ [c, e, g, b] ⇒ C[#] dim [c[#], e, g, b].

Zejména druhá poučka usnadňuje hledání hmatu pro dim akord na kytáře či klavíru.

Dim akord obsahuje 4 tóny vzdálené o 3 půltóny, a je tedy opět periodický a jeho název lze utvořit od kteréhokoli tónu v akordu, tj. C[#]dim je současně i Edim, Gdim, B^bdim. Srovnej periodicitu u Dur5+ akordů. Dim akord není ani durový, ani molový, spíše takový bezrozměrný.

Dim stupnici c[#], e, g, b, c[#]... lze hrát do nekonečna, či do vyčerpání pražců.

Existují tak tedy jen tři základní (o půltón po sobě jdoucí) dim akordy, např. Ddim, D[#]dim, Edim; s kterými jsou všechny ostatní ekvivalentní. Výběr názvu dim akordu pak většinou závisí na tom, jaký basový tón je v daném okamžiku potřeba.

5 Některé ekvivalence

$$\begin{aligned} D^6 &\sim G^{7\text{maj}}/D \\ C^6 &\sim A_{\text{mi}}/C \\ A_{5+}^7/C\# &\sim B^b\text{mi}^6/D^b \\ A_{\text{mi}}^6 &\sim D^9/A \sim F\#\text{mi}_{5-}^7 \\ E^{9-}/G\# &\sim G^{13}/9- \end{aligned}$$

$$D\text{dim} \equiv F\text{dim} \equiv G\#\text{dim} \equiv H\text{dim}.$$

$$D\#\text{dim} \equiv F\#\text{dim} \equiv A\text{dim} \equiv C\text{dim}.$$

$$E\text{dim} \equiv G\text{dim} \equiv B^b\text{dim} \equiv C\#\text{dim}.$$

$$C+ \equiv E+ \equiv G\#+$$

$$C\#+ \equiv F+ \equiv A+$$

$$D+ \equiv F\#+ \equiv B^b+$$

$$D\#+ \equiv G+ \equiv H+$$